

47 הוא חבר זה, רבי אבא פריה דרבי חייה בר אבא, אמר רבי יוחנן,
48 הלכה כרבי שמעון בן גמליאל פטריפות בדין שיבואר להלן בסמוך,
49 והלכה כרבי שמעון באבא כפי שיתבאר.
50 מבאר הגמרא: הלכה כרבי שמעון באבא, היינו הא דאמרן – מה
51 שלמדנו, שבשהגיע ממקום קרוב אחר שלשה ימים ראשונים,
52 מונה עם האבלים שבבית, ואינו צריך למנות מתחילה לעצמו.
53 והלכה כרבי שמעון בן גמליאל פטריפות, היינו במה (רתנן) [רתניא]
54 בברייתא, בני מעים שבבהמה שניקבו באופן שהיא טריפה, וליקה
55 שעל הנקב סותמת למעיים, הבהמה פשרה, כיון שעל ידי
56 הסתימה יכולה לחיות יותר מ"ב חדש ואינה טריפה, דברי רבן
57 שמעון בן גמליאל.
58 הגמרא מבאר את הדין האחרון: מאי ליקה – באינו ליחה אמר
59 רבן שמעון בן גמליאל שעל ידה כשירה הבהמה. אמר רב פהא,
60 שירקא דמעיא – הליחה הדבוקה בתוך המעיים, דנפיק אנב דוחקא
61 – שיוצאת רק על ידי דוחק הסכין.
62 הגמרא מביאה מעשה בענין פסק זה: אמר מאן דהוא – אחד מן
63 התלמידים שממע פסק זה, איובי ואסיק – יהי רצון שאזכה לעלות
64 לארץ ישראל, ואמר לאשמעתא מפומיה דמריה – ואלמד את
65 השמועה מפי החכם עצמו שאמרה. כי סליק – כשעלה אותו
66 תלמיד לארץ ישראל, אשכחיה לרבי אבא פריה דרבי חייה בר אבא
67 בעל המאמר, אמר ליה התלמיד לרבי אבא, האם אכן אמר מר
68 [הרב] שהלכה כרבי שמעון בן גמליאל פטריפות. אמר ליה רבי
69 אבא, אנא אין הלכה כמותו בטרופות אמרי – אמרתיו, ולהיפך
70 מדבריך. שאל התלמיד שוב, ואת ההלכה השניה שנאמרה
71 בשמך, שהלכה כרבי שמעון באבא, מאי – האם אכן כך פסקת.
72 אמר ליה רבי אבא, פלוניתא ניהו – מחלוקת היא, דאיתמר, רב
73 חסדא אמר הלכה כרבי שמעון, וכן אמר רבי יוחנן הלכה כרבי
74 שמעון, ואילו רב נחמן אמר אין הלכה כמותו.
75 מסיקה הגמרא לענין שתי ההלכות: ואין הלכה כרבי שמעון בן
76 גמליאל פטריפות, ואף אם הליחה סותמת הנקב, הבהמה טריפה.
77 והלכה כרבי שמעון באבא, שאף אם בא הקרוב ביום השביעי
78 מצטרף לאנשי הבית למנין ימי האבילות, משום דאמר שמואל
79 הלכה כדברי המיקל באבא, וכאן רבי שמעון הוא המיקל.
80 הגמרא מביאה ברייתא נוספת בדיני אבילות, המחלקת בין אביו
81 או אמו שמתו לשאר קרוביו: על כל המתים בולן שהם קרוביו, אם
82 מדהה מפתו – דוחף מיטת המת לקברו, כלומר ממחר בכך, הרי זה
83 משופה, שמראה שמקבל גזירת המקום מאהבה, אך על אביו ועל
84 אמו אם קורבם בזריוות ובחפזון הרי זה מנונה, שהרי חייב להרבות
85 בהספדים. ואם היה ערב שבת או ערב יום טוב [או שהיו גשמים
86 מולפים על מפתו של המת], אף הממהר בקבורת אביו ואמו הרי
87 זה משופה, שאינו עושה אלא לכבוד אביו ואמו, שזהו כבודם שלא
88 ישוה קבורתם עד לאחר השבת או היום טוב, ושלא יזלפו גשמים
89 על מיטתם.
90 חילוק נוסף: על כל המתים בולן, אם רצה, ממעט בעסקו ובסחורתו,
91 ואם רצה, אינו

1 הלך גדול הפית אחר מיטת המת לפית הקברות לקבור המת, ושהה
2 שם לצורך עניני המת שלשה ימים, ובא אחד מן האחין בתוך
3 שלשה ימים, מהו – מאימתי ימנה האורח, האם נחשבת אבילות
4 אנשי הבית עיקרית, שאף שגדול הבית אינו מונה עמהם [שהוא
5 מתחיל למנות השבעה רק לאחר הקבורה], מכל מקום היות והלך
6 לצורך המת נחשב שהוא בבית, או שמא אין להחשיב את הגדול
7 כשוהה בבית האבלים.
8 הגמרא פושטת את הספק: הא שמע, דאמר רבי חייה בר אבא אמר
9 רבי יוחנן, אפילו אם הלך גדול הפית לבית הקברות ונשתהה שם
10 שלשה ימים, מונה עמהו.
11 מקשה הגמרא: וכי אכן מונה עמהו, והתניא בברייתא שמונה
12 לעצמו. מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא – רבי יוחנן שאמר מונה
13 עצמו, דיבר באופן דאיתא גדול הבית מבית הקברות כגו תלתא –
14 בתוך שלשת הימים הראשונים, ולכך מצטרף עמהם, והא –
15 הברייתא שאמרה שמונה לעצמו, דיברה באופן דלא איתא גדול
16 הבית כגו תלתא, ולכך אינו מצטרף עמהם. וכי הא דאמר להו רב
17 לבני הצלפוני – שם מקום], האבלים שהלכו לקבור את המת,
18 דאיתו כגו תלתא, לימנו כהדין – ימנו עמכם את האבילות, ואלו
19 דלא איתו כגו תלתא, לימנו לנפשיהו – ימנו לעצמם שבעה ימי
20 אבילות מיום שחזרו מהקבורה.
21 זמן תחילת האבילות לאבלים החוזרים לביתם ואינם מלוים המת:
22 אמר להו רבא לבני מחוזא, כשמעלים את המת לקברו בארץ
23 ישראל, איתו דלא אוליתו פת ערסא – אתם שאינכם הולכים
24 ללוות המת עד מקום הקבורה, אלא עד שער העיר בלבד, מפי
25 מהדירי אפיבו מכבא דאבולא – מעת שאתם מחזירים פניכם
26 משערי העיר לשוב לבתיכם, אתחילו מנו – התחילו למנות
27 האבילות ואף שהאבילות מתחילה רק לאחר שנקבר המת,
28 אזלכם נחשבת חזרתכם מלוייתו כזמן הקבורה שבו מתחילה
29 האבילות.
30 שנינו בברייתא לעיל: רבי שמעון אומר, אפילו בא ביום השביעי
31 במקום קרוב מונה עמהו. הגמרא מגבילה דין זה: אמר רבי חייה בר
32 גמדא אמר רבי יוסי בן שאול אמר רבי, והוא – קולא זו היא דווקא
33 בשפא ומצא מנחמין אצלו – אצל האבל שבבית, שאז לא נסתיימה
34 אבילותו ועדיין יכול להצטרף ולמנות עמו. אך אם טיים לקבל
35 תנחומים, נחשב שנסתיימה אבילותו ואינו יכול להצטרף ולמנות
36 עמו אבילותו, אלא צריך למנות מתחילה לעצמו.
37 הגמרא מביאה ספק בענין זה: פעי רב עין, אם ננערו – נענעו
38 המנחמים עצמם כדי לעמוד ולילך, ועדיין לא עמדו, מהו, האם
39 נחשב כאילו עמדו מלנחם, שהרי סיימו לנחם ונערו לעמוד, ואינו
40 מונה עם האבלים, או שכיון שמכל מקום בפועל עדיין לא עמדו
41 המנחמים כשנכנס, מונה עם האבלים. מסיקה הגמרא: תיקו –
42 תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
43 הגמרא מבאר את ההלכה במחלוקת רבי שמעון וחכמים בבא
44 ממקום קרוב משלשה ועד שבעה: גמרי חכריה – למד חבירו דרבי
45 אבא בר חייה מרבי אבא, ומנו – מי הוא חבר זה, רבי ורוא, ואמרי
46 לה – ויש אומרים דחכריה דרבי ורוא למד מרבי ורוא, ומנו – מי

אגרות קודש

ב"ה, כ"ו טבת, תשי"ג

ברוקלין.

שלום וברכה!

...במה ששואל בפירוש המלה, הנולד, אם זהו לעתיד או לעבר ומציין למס' יבמות י"א ע"א,

ואשר רבינו הזקן מפרש איזהו חכם הרואה את הנולד, דקאי על העבר. הנה בדא"ח מובאים שני

הפירושים במאמר רז"ל זה (תניא פמ"ג. לקו"ת שמע"צ צא, ב)...

ברכה.

60 האשה לא תגלה את לבה, אלא קורעת קודם את הבגד התחתון,
 61 ומחזרתו – הופכת את הקרע לאחוריה, וחוזרת וקורעת את הבגד
 62 העליון מלפניה.
 63 חילוק נוסף בין אביו ואמו לשאר קרובים: על כל המתים בולן, רצה
 64 מקביל קמי שפה שלו – קורע רק לפני שפת בית הצואר שלו דהיינו
 65 תחתיה ולא השפה עצמה, כדי שיראה הקרע, ואם רצה אינו
 66 מקביל, אלא קורע שפת בית הצואר, אך על אביו ועל אמו מקביל
 67 – קורע רק לפני השפה, ולא יצא בקריעת השפה. רבי יהודה אומר,
 68 אף בשאר קרובים כל קריעה שאינו מקביל קמי שפה שלו, אינו
 69 אלא קרע של תיפלות – קרע שאין בו טעם, שהרי אינו ניכר, אלא
 70 נראה שבית הצואר רחב יותר. מבארת הגמרא: אמר רבי אבהו,
 71 מאי טעמא דרבי יהודה שקרע שאינו ניכר אינו קרע, דקתיב אצל
 72 אלישע כשעלה אליהו בסערה השמימה (מלכים ב' ב' יא) ויחוק
 73 בכנריו ויקרעם לשנים קרעים, ממשמע שנאמר ויקרעם, וכי אינו
 74 יודע שהן לשנים, ומדוע צריך לומר 'לשנים', אלא יותר זאת הכתוב
 75 ללמדנו שהיו נראין קרועים בשנים, וכל שאינו קרוע כשנים אינו
 76 ניכר ואינו נחשב קרע.
 77 חילוק נוסף בין אביו ואמו לשאר קרובים: על כל המתים בולן שולל
 78 – תופר את הקרע בתפירות רחוקות זו מזו ולא כדרכו, מיד לאחור
 79 שבעה ימים של אבילות, ומאחה – תופר כדרכו לאחור שלשים,
 80 ואילו על אביו ועל אמו שולל רק לאחור שלשים, ואינו מאחה
 81 לעולם. והאשה שקרעה על אביה ואמה, שוללת לאחור – מיד
 82 אחר הקבורה, מפני כבודה.
 83 חילוקים נוספים שאמרו אמוראים: פי אתא רבין מארץ ישראל
 84 לבבל אמר בשם רבי יוחנן, על כל המתים, רצה קורע ביד בקריעה
 85 גסה שהבגד נפסד בכך, רצה קורע בקלי – בסכין, קריעה מדויקת
 86 שיכול אחר כך לאחות הבגד ואינו נפסד. אך על אביו ועל אמו
 87 קורע רק ביד.
 88 חילוק נוסף: ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, על כל קרובי
 89 המתים בולן קורע מפני, כלומר מכניס ידו תחת בגדו העליון
 90 וקורע את הבגד הפנימי, ואין רואים קריעתו, אך על אביו ועל אמו
 91 קורע מבחוץ – בבגד העליון, ונראה לעיני הכל.
 92 הוספה על דין זה: אמר רב חסדא, וכן למיתת נשיא קורע כעל אביו
 93 ואמו מבחוץ לעיני הכל.
 94 מקשה הגמרא: מיתבי, שנינו בברייתא, לא הושוו כל הנזכרים
 95 בברייתא ובהם רבו ואב בית דין ונשיא שמתו לאביו ולאמו לכל
 96 הלכותיהם, אלא לאיחוי בלבד, שאינו מאחה לעולם כמבואר
 97 לעיל בסמוך, אך בשאר דיני קריעה ואף לענין קריעה מבחוץ לא
 98 הושוו, ומאי לאו מה שלא הושוו לענין זה נאמר אפילו לנשיא,
 99 וקורעים עליו מבפנים, ושלא כדברי רב חסדא. מתרצת הגמרא:
 100 לא, כל שאר הנזכרים בברייתא לא הושוו בדיני קריעה לאביו
 101 ואמו לבר – [חוץ] מנשיא, שחשיבותו גדולה יותר וקורעים עליו
 102 כאביו ואמו. הגמרא מביאה מעשה בענין זה: נשיא שכיב –
 103 הנשיא שבבבל מת, ואמר ליה רב חסדא (לרב חנן בר רבא) [לרב
 104 נחמן בר אמי], כפי אסיתא וקום עליה – הפוך המכתשת ועמוד
 105 עליה ואחיו קריעה לעלמא – והראה מעשה קריעתך לכל העם,
 106 וידעו שיש לקרוע על הנשיא.
 107 הגמרא מבארת את אופן חליצת הכתף על החכמים שמתו: על
 108 חכם הממונה להורות הלכה לשואלים בעירו, חולץ כתפו מימין,
 109 ועל אב בית דין חולץ כתפו משמאל, שקריעה משמאל נראית
 110 בבגדיהם יותר מבימין, ועל נשיא חולץ כתפיו מן הצד ומבין.
 111 דינים נוספים באבילות על חכם, אב בית דין, ונשיא: תנו רבנן, חכם
 112 שמת, בית מדרשו בטל – הרגילים ללמוד תורה מפיו בטלים
 113 מתלמודם כדי שלא יתעצלו בהספדו. אב בית דין שמת, כל בתי
 114 מדרשות שבעירו בטלים, שכולם חייבים בהספדו, ונכנסין לבית
 115 הנקנסת להתפלל ומשנין את מקומן הקבוע, היושבין בצפון יושבין
 116 עתה בדרום, והיושבין בדרום יושבין עתה בצפון. נשיא שמת, בתי
 117 מדרשות שבכל המקומות שמספידים אותו בולן בטליו, ובני
 118 הנקנסת נכנסין לבית הנקנסת

1 ממעט בסחורה, אולם על אביו ועל אמו ממעט – חייב למעט.
 2 חילוק נוסף בין אביו ואמו לשאר קרובים: על כל קרובי המתים
 3 בולן, אם רצה חולץ – קורע בגדיו למעלה עד שנראית כתיפו
 4 מגולה, כמנהגם בעבר, ואם רצה שלא לחלוץ אינו חולץ, אולם על
 5 אביו ועל אמו חולץ – חייב לחלוץ. ומעשה בגדול הדור אחד שמת
 6 אביו, וביקש לחלוץ, וביקש גדול הדור אחר שהיה עמו לחלוץ, שאין
 7 זה כבודו שיהא חלוץ כתף לבדו, ונמנע גדול הדור האבל ולא
 8 חלוץ, מפני כבוד הגדול שעמו שלא יחלוץ.
 9 הגמרא מבארת מי היו גדולי הדור אלו: אמר אביי, גדול הדור
 10 האבל היה רבי – רבינו הקדוש, וגדול הדור שעמו היה רבי יעקב
 11 בר אבא. ואיבא דאמרי להיפר, גדול הדור האבל היה רבי יעקב בר
 12 אבא, וגדול הדור שעמו היה רבי.
 13 מקשה הגמרא: בשלמא למאן דאמר שגדול הדור שעמו היה רבי
 14 והאבל היה רבי יעקב בר אבא, היינו נמנע רבי יעקב בר אבא ולא
 15 חלוץ, מפני כבודו של רבי שלא יחלוץ, אלא למאן דאמר שגדול
 16 הדור שעמו היה רבי יעקב בר אבא, ורבי היה האבל, ואביו המת
 17 היה רבן שמעון בן גמליאל, אם כן אמאי נמנע רבי ולא חלוץ מפני
 18 כבודו של רבי יעקב בר אבא, הרי רבן שמעון בן גמליאל נשיא הנה,
 19 ובולי עלמא מיתביי למיחלוץ מפני כבוד הנשיא שמת, ואף רבי
 20 יעקב בר אבא היה צריך לחלוץ. מסיקה הגמרא: אכן קשיא.
 21 חילוק נוסף בין אביו ואמו לשאר קרובים: על כל המתים בולן,
 22 מכתפת לאחור שלשים יום מקבורתם, ועל אביו ועל אמו אינו
 23 מסתפר עד שיגיעו בו חכריו.
 24 חילוק נוסף: על כל המתים בולן נכנס לבית השמחה לסעודה מיד
 25 לאחור שלשים יום, ועל אביו ועל אמו נכנס רק לאחור שנים עשר
 26 חרש.
 27 הגמרא מגבילה את ההיתר: אמר רבה בר בר חנה, ולשמחת
 28 מריעות – ההיתר בשאר קרובים הוא דווקא בסעודה שעושים
 29 רעים ואהובים זה עם זה שאינה שמחה כל כך, אך לסעודת
 30 נישואין אסור להכנס עד שנים עשר חודש. מקשה הגמרא:
 31 מיתבי, שנינו בברייתא, ולשמחה ולמריעות מותר להכנס אחר
 32 שלשים יום, והיינו בשאר קרובים, ומבואר שאף לשמחה שאינה
 33 של מריעות מותר. מסיקה הגמרא: אכן קשיא.
 34 לשון אחר בדברי רבה בר בר חנה: אממר מתני הכי את דברי רבה
 35 בר בר חנה, אמר רבה בר בר חנה, מה שאינו נכנס אף בשאר
 36 קרובים קודם שלשים, הוא דווקא לסעודת נישואין, ולשמחת
 37 מריעות מותר ליכנס לאחור – [מיד]. מקשה הגמרא: והא תניא
 38 בברייתא, לשמחה שלשים ולמריעות שלשים, ומבואר שאף
 39 למריעות נכנס רק לאחור שלשים. מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא
 40 – הברייתא שאסרה להכנס למריעות בתוך שלשים, דיברה
 41 בסעודה דאריסותא, כלומר בסעודה שאחד עורך על מנת ששאר
 42 בני החבורה יפרעו לו בסעודותיהם בעתיד, והא – רבה בר בר חנה
 43 דיבר בפריענותא – בסעודה שהאבל עורך לפרוע לבני החבורה
 44 על הסעודות שהשתתף בהם, שמותר לו לעשותה לאחור, כיון
 45 שהתחייב לפרוע לבני החבורה וחייב לעשותה.
 46 חילוק נוסף בין אביו ואמו לשאר קרובים: על כל המתים בולן,
 47 קורע מבגדו טפה בלבד, אך על אביו ועל אמו קורע עד שיגלה את
 48 לבו, משום שנאבדה ממנו מצות כיבוד אב ואם. ומבארת הגמרא:
 49 אמר רבי אבהו, מאי קרא שהקריעה היא בשיעור טפה, שנאמר
 50 אצל דוד במיתת שאול ויהונתן בנו (שמואל ב' א' יא) ויחוק דוד בכנריו
 51 ויקרעם, ואין אחיה פחות מטיפה, ועל כרחק שקרע לפחות טפה,
 52 ומוכח שזה שיעור הקריעה.
 53 חילוק נוסף: על כל קרובי המתים בולן, אפילו אם האבל לבוש
 54 עשרה חלוקין אינו קורע אלא את העליון, על אביו ועל אמו קורע
 55 את בולן עד שיתגלה לבו, וקריעתם מעכבת, ואפיקרסותו – סודר
 56 שעל ראשו ותלוי על כתיפו אינה מעכבת אם לא קרעה, כלומר
 57 אינו צריך לקרעה, אף שלפעמים מכסה את הקרע שבחלוקו.
 58 ממשיכה הברייתא: אחר האיש ואחר האשה חייבים לקרוע אפילו
 59 עשרה חלוקין על אב ואם שמתו. רבי שמעון בן אלעזר אומר,